

ISSN 1302-3519

ÇALIŞMA ORTAMI

İŞÇİ SAĞLIĞI
İŞ GÜVENLİĞİ
ERGONOMİ
İŞ HİJYENİ
ÇEVRE
VERİMLİLİK
ÇOCUK EMEĞİ
İŞ HUKUKU
SOSYAL POLİTİKA
KALİTE
TOPLUM HEKİMLİĞİ

Sayı: 46 Eylül - Ekim 1999

İki Ayda Bir Çıkar

- Çelişki : Ne Zaman Çocuk, Ne Zaman Değil, Belli Değil...
  - İş Güvenliği Sorumluluğu
- Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı Çözüm Getiriyor mu?
- Zaman Tünelinde Kaybolmayan Bilimsel Doğruların Anımsatılması
  - Depremin Şok Dalgaları
    - 46. Saniye
    - Önceden Bilmek
  - Depremin Acil Durum Prosedürü
    - Neden İnternet?
- En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin ILO Acil Eylem Sözleşme ve Tavsiye Kararı

İÇİNDEKİLER

• Damla

ÇELİŞKİ: Ne Zaman Çocuk, Ne Zaman Değil, Belli Değil...

Prof. Dr. A. Gürhan Fişek

• İş Sağlığı

İş Güvenliği Sorumluluğu

Kim. Müh. M. Taşyürek

• Sosyal Politika

Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı Çözüm Getiriyor mu?

Doç. Dr. Şerife Türcan Özşuca

• Toplum

Yatağını Arayan Sular

Erdoğan Bozbay

• Deprem

Zaman Tünelinde Kaybolmayan Bilimsel Doğruların Anımsatılması

Dr. Eczacı Leyla Üstel

• Deprem

Depremın Şok Dalgaları

Prof. Dr. A. Gürhan Fişek

• Deprem

46. Saniye

Erdoğan Bozbay

• Deprem

Önceden Bilmek

Mimar. Y. Müh. Cihat Uysal

• Deprem

Depremın Acil Durum Prosedürü

*Kim. Müh. Mustafa Taşyürek
Çev.Müh. Erdoğan Özel*

• Bilişim

Neden İnternet?

Doruk Fişek

• Çocuk Emeği

En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin İLO Acil Eylem Sözleşme ve Tavsiye Kararı

• Kitap Tanıtımı

Yangın ve Deprem

Kim. Müh. Mustafa Taşyürek

Depremın Psikolojik Sonuçlarını Tanıma ve Hafifletme

Türk Psikologlar Derneği

DAMLA

ÇELİŞKİ : Ne Zaman Çocuk, Ne Zaman Değil, Belli Değil...

Prof. Dr. A. Gürhan Fişek

(agf at fisek nokta org nokta tr)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca Ostim'deki bir eğitim merkezinde çıraklara yönelik düzenlenen bir seminer + tiyatro gösterisinde, çalışan çocuklarla söyleşiyoruz.

Değişik ve "en az" düzeyde disiplinli bir ortamda çocukların rahatlığı ve özgürlüğü, taşkınlığa varmadan kullanmaları ne güzel... Bu dersin, aktif bir yöntemle yapılmasına olanak verdiği gibi, umut da veriyor. Onların bildikleri çoğu konuyu, geçen yüzyılda, insanlar bilmiyordu. Buna karşın, hala geçen yüzyıldan kalma sağlık sigortası sisteminin ve iş güvenliği politikasının egemen olması ne acı... Bir çelişki bu.

Çıraklarla söyleşiyeye bir soyula giriyoruz:

- Kimler bu seçimlerde oy kullandı ?

(Sessizlik) Sonra bir iki kişiden yanıt geliyor :

- Ama biz küçüğüz . Yaşımız tutmuyor.

- İçinizde dernek kuran, derneğe giren var mı?

- Ama biz küçüğüz. Yaşımız tutmuyor.

- 18 yaşından küçüklerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasak.

- E, biz niye çalışıyoruz o zaman ?!

Bir çelişki daha. Çocukların bile yakaladığı bu çelişkiye, kendilerine "büyük" diyenler nasıl "üç maymun" numarası yapıyorlar anlaması kolay değil.

Bu söyleşide sergilenen çelişkiler kadar şaşırtıcı noktalar da vardı. Bunlardan biri de, çalışan çocukların, kendi çalışma ortamlarındaki fiziksel tehlikelerini algılayabilirler ve dillendirebilme düzeyleriydi.

Buna karşın, çalışma sürelerinin uzunluğu, erişkinlerle birarada bulunmak, yorgunluk ve boş zaman değerlendirememeye vb sosyal riskleri algılayamamaları da not edilmesi gereken noktalar.

Yavaş yavaş bilincine vardıkları ve bir kaçının "hak" olarak tanımlamakta.. Ama bütün bu sorgulamalardan sonra not edilmesi gereken, bu temel gereksinmelerini nasıl elde edebileceklerine ilişkin görüşlerdi. Şiddet egemen bu görüşler, hem bir çaresizliğin ve hem de bu konudaki deneyimsizliğin yansımasıydı.

Çocukların, demokrasinin araçlarıyla (seçme, örgütlenme, yaşitlarıyla buluşma olanaklarının ve ortamlarının kısıtlılığı vb) tanıştırılmamış olmaları ve bunun geciktirilmesi bu çaresizlik + deneyimsizliğin en önemli nedenlerinden biriydi. Daha ileri yaşlarında, işini örgütleme ve çıkar grubu oluşturma konularında da bu örgütsüzlüğün uzantılarını görmekteyiz.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının klasik denetim yaklaşımının dışında arayışlara girdiği için kutlamak gerek. Ama bunun klasik denetim anlayışının kaçınılmaz ve gözardı edilemez önemini gölgelememesi gerek.

İŞ SAĞLIĞI

İş Güvenliği Sorumluluğu

Kim. Müh. Mustafa Taşyürek
(mustafatasyurek at fisek nokta org nokta tr)

"ORGANİZASYONLAR, İNSANİ ZAAFLARI NÖTRALİZE EDEN VE İNSANIN
GÜÇLÜ YANLARINI PERFORMANSA ÇEVİREN SPESİFİK BİR ARAÇTIR."
Peter Drucer

İş kazalarının ve işyerinden kaynaklanan hastalıkların önlenilebileceği bugün daha çok insan inanmaktadır. Yeter ki iyi niyetle, akıl ve mantığımızı kullanarak soruna yaklaşalım, çözüm yollarını bulalım. Bu konuda başta devlet olmak üzere herkesime sorumluluklar düşmektedir. Endüstride iş güvenliğini geliştirme konusunda başvurulan çare ve alınan önlemler "klasik ve genel olarak" aşağıdaki şekilde sınıflandırılır:

- Tüzükler
- Standartlaştırma
- Denetim
- Teknik araştırma
- Sağlık malzemesi ve araştırması
- Psikolojik araştırma
- İstatistiksel araştırma
- Öğretim
- Eğitim
- İnandırma
- Sigorta , v.b.
- Her bir işyerinde alınacak güvenlik önlemleri

Yukarıda ki maddeler dikkatle okunursa ilk on-bir maddenin değerinin geniş çapta son maddenin etkinliğine bağlı olduğu görülür. Kaza veya işe bağlı hastalıkların meydana geldiği yerler işyerleridir ve belirli bir işyerindeki kaza ve meslek hastalığı, burada çalışanların tümünün göstereceği iş sağlığı (işçi sağlığı ve iş güvenliği) bilinci ile yakından ilgilidir

"iş güvenliğinden kim sorumlu ?" sorusunun yanıtı tek bir sözcük: Herkes. "Herkes birlikte çalıştıkları kimseler ile kendilerinin sağlık ve iş güvenliğinden sorumludur."

Ancak burada klasikleşmiş bir öyküyü anımsayalım.

Öykümüzün başlığı: "Bu Benim İşim Değil"

Öykümüz herkes, birisi, hiç kimse ve herhangi biri diye dört kişi ile ilgilidir.

Yapılması gereken önemli bir iş vardı, ve herkes, birisi'nin o işi yapacağından emindi. Herhangi biri o işi yapabilirdi ama hiç kimse yapmadı. Birisi buma çok kızdı, çünkü bu herkes'in işi idi. Herkes, herhangi biri'nin o işi yapabileceğini düşündü, fakat hiç kimse, herkes'in yapmadığını fark etmedi. Herhangi biri'nin yapabileceği işi hiç kimse yapmayınca, herkes, birisi'ni suçladı ve öykümüz böylece sona erdi.

Oysa bizler çocukluğumuzdan beri öykülerin hep güzel bitmesini isteriz. Bu nedenle "herkes" sözcüğüne girenlerin ne yapması gerektiğini ,özet olarak sorumluluklarımızı hatırlatalım.

Yönetim , İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Uzmanı, Sendika, Formen / Mühendis, Uzman ve İşçilerin sorumlulukları :

Üst Yönetim:

İS-İG politikasını saptamak

Güvenli davranışların, kuralların, yöntemlerin uygulanmasında liderlik etmek, örnek olmak.

Güvenli bir çalışma ortamı sağlamak Personel için gerekli mali kaynağı ayırmak Koruyucu teçhizatı sağlamak

Güvenlik standartlarını sağlamak için teçhizatı gerekli değişiklikleri yapmak

İş güvenliği ile ilgili birtakım görevleri yerine getirecekleri belirlemek ve yetkilerini tanımlamak

Güvenlik tanıtım ve kampanyalarında sponsorluk yapmak

Kayıt ve raporlama sistemlerini kurmak v.b.

Sendika Temsilcileri:

- İşyeri iş güvenliği programlarının yürütülmesine "örnek bir liderlik göstererek" katkıda bulunmak
- Üyelerinin komitelere girmesini teşvik ederek katılımını sağlamak
- Güvenlik için yönetimin sorumluluklarını kabul edip amaçlara ulaşmak için işbirliğine girmek
- Güvenlik programlarını destekleyerek işverene sorumlulukların tanıtılmasında yardımcı olmak
- Güvenlik konusunda eleman yetiştirerek dayanışmada / işbirliğinde bulunmak

Tüm Çalışanlar:

- Güvenlik kurallarına uymak
- Güvensiz koşulları raporlamak / haber vermek
- Yakınında olan (kıl payı - ramak kalma - az kalsın...) ve yaralanma olmayan kazaları raporlamak / bildirmek
- Güvenlik ile ilgili önerilerde bulunmak

- İşdışı kazalar dahil tüm yaralanmaları bildirmek
- iş güvenliği kurul ve komitelerinde yararlı olmak
- Yeni işçileri himaye etmek vb. sorumludur.

Formen - Mühendis - Uzmanlar :

Sorumlulukları altındaki bölgenin günlük güvenlik denetimlerini yapmak

Güvenli çalışma alışkanlığını oluşturmak için işçilerin (özellikle iş başı) eğitimi.

İşçilerin tutum ve davranışlarında yol gösterici ve örnek olmak.

İşçilerin katılımını sağlamak. İş kazası raporlarını hazırlamak.

Makinelerin güvenli koşullarda çalışmasını sağlamak.

Güvensiz koşullar veya davranışları düzeltmek veya düzelttirmek.

İş güvenliği çalışmalarını kendilerinin her günkü yöneticilik aktivitelerinin bir parçası olarak yerine getirmek.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Uzmanı (YOKSA:İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu)

• İş kazalarını önleme konusunda işyerinin genel politikasını belirlemek, uygulanmasını gözetmek.

• Tüm güvenlik problemleri konusunda yönetime rapor vermek ve önerilerde bulunmak.

a. Yeni binaların planlanması veya mevcut olanların değişikliğe uğratılması.

b. Yeni makineler ve diğer teçhizatın alımı.

c. Eldeki teçhizatın durumu.

d. Teçhizatın test edilmesi, bakım ve onarımı.

e. Her türlü güvenlik araçları.

f. Kişisel koruyucu teçhizatlar

g. Yangından korunma

• Nezaretçi personele (Formen - Uzman) yol göstermek.

• İş kazalarını incelemek.

• İş kazası kayıtları ve istatistiklerini tutmak.

• İş güvenliği eğitimlerine nezaret etmek.

• İşletmeyi, teçhizatı, yapılan işlemleri ve çalışma yöntemlerini kontrol etmek.

• İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulunun sekreteryasını yürütmek.

• İş güvenliği talimatlarını, rehberlerini ve dokümanlarını hazırlamak.

• Yarışma, sergileme ve propaganda gibi güvenlik uğraşlarını yönetmek

• Yangından korunma teçhizatı ve araçlarını kontrol etmek, yangın tatbikatı gibi yangından korunma çalışmalarını yönetmek.

• Genel olarak işyerini (Fabrikayı) güvenlik altında bulundurmak ve güvenli olmayan çalışma yöntemlerini ortadan kaldırmak için çaba harcamak.

• İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sisteminin işyerinde kurulması ve sürdürülmesi için liderlik yapmak v.b.

KARİKATÜR

SOSYAL POLİTİKA

Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı Çözüm Getiriyor mu ?

Doç. Dr. Şerife Türcan Özşuca

Dünyadaki gelişmeler, sosyal güvenlik krizlerinin zamanlaması ve büyüklüğünün, sistemin yapısına ve gelişme derecesine bağlı olduğunu göstermektedir. 20. yüzyılın başında ya da ilk çeyreğinde sosyal güvenlik sistemlerini oluşturmuş, hemen hemen tüm nüfusa sosyal güvence sağlayan sistemlerin; 20.yüzyılın ikinci yarısında oluşturulan sosyal güvenlik sistemlerine göre finansal dengesizliklerle karşılaşma olasılığı kuşkusuz daha fazladır. Özellikle nüfusu yaşlanma sürecine giren ülkelerde sisteme katkı sağlayanlar oranının düşüyor, buna karşılık sistemden daha uzun süreli yararlananlar oranının artıyor olması, mali dengesizlik riskini artırmaktadır. Genç kabul edilebilecek bir sosyal güvenlik sistemine sahip olan Türkiye'de, sosyal güvenlik kuruluşlarının yaşlılık sigorta kollarının, kuruluşlarından yaklaşık 20 yıl sonra mali dengesizliklerle karşılaşmış olması, olgunlaşmış sosyal güvenlik sistemlerinin krizinden ülkemizdeki sosyal güvenlik kuruluşlarının krizini bir ölçüde farklılaştırmaktadır. Türk sosyal güvenlik sistemini krize iten temel neden, kuruluşların maruz kaldığı politik müdahalelerdir. Bu müdahaleler sistemin mali dengesini altüst etmenin yanı sıra, sigortalılar arasında imtiyaz ve eşitsizliklere de imkan tanıyan bir yapı yaratmıştır. Sistem temel işlevlerini yerine getirememekte, ekonominin temel dengelerini de bozmaktadır. Tüm sosyal taraflar yaşanan krizin sistemin sürdürülebilirliğini tehdit ettiği noktasında hemfikir olup, çözüm arayışlarına girilmiştir. Son dönemde yoğun bir biçimde tartışılan sosyal güvenlik yasa tasarısı, tüm dikkatleri emeklilik yaşına yöneltmiştir. Kaçak çalışmayı önlemeye yönelik önlemler ve işsizlik sigortasının kurulması da yasa tasarısında yer almakla birlikte, esas olarak tartışılan emeklilik yaşıdır. Kuşkusuz yaş kaydı olmaksızın sadece hizmet süresiyle emekli olabilmeye imkanı, sistemin sürdürülebilirliğini tıkayan önemli sorunlardan biridir. Bir emeklilik yaşının belirlenerek hizmet süresiyle emekliliğin önlenmesi gerekmektedir. Ancak mevcut sistemde yapılması düşünülen değişikliklerin sistemin sorunlarını çözeceği tartışmalıdır. Örneğin emeklilik yaşının 62'ye yükseltilmesi durumunda bile sosyal güvenlik açığının süreceği öngörülmektedir. Yasa tasarısında öngörülen düzenlemeler bir ölçüde sorunları hafifletecek ancak bütünüyle çözemeyecektir. Var olan sistem içinde kalarak, esas olarak da emeklilik yaşıyla oynayarak, sistemin sürdürülebilirliğini sağlamak olanaklı gözükmemektedir.

İnformel sektörün, bağımsız çalışanların ve marjinal kırsal sektörün geniş olduğu Türkiye'de, sosyal güvenlik programının nüfus kapsamı Bismarççı model çerçevesinde genişletilememektedir. Ülkemizde nüfusun çoğunluğunun informal, ücretsiz ve kırsal sektörde çalışıyor olması, sosyal güvenlik reform arayışlarında gözönünde bulundurulması gereken önemli bir kısıttır. Kapsamın genişletilebilmesi için, özellikle ücretli çalışma statülerini artıracak istihdamın teşvik edilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan yüksek düzeylerde seyreden kronik enflasyon ve gelir dağılımında ciddi boyutlara ulaşan eşitsizlik, sosyal güvenlik reform arayışlarının önünü tıkamaktadır. Bu sorunlar, uygulamaya konulacak programların başarı şanslarını azaltmakta, hatta yok etmektedir. Sosyal güvenlikte yapılacak bir reform, ekonominin bütününe kapsayan topyekün bir ekonomik reformun parçası olarak hayata geçirilmelidir. Bu bağlamda, gelir dağılımında adalet ve istihdam yaratacak politikalara öncelik verilmesi gereği açıktır. Sosyal güvenliği sadece sigorta olarak gören anlayışın terkedilerek, programların önleyici yönünü ön plana çıkartan düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Sosyal güvenlik kuruluşlarını krize iten ana etkenin siyasal alandan geldiğini kabul edersek, bu tür müdahalelere imkan vermeyen idari ve mali yapıların hayata geçirilmesi ve bu konuda asla taviz verilmemesi geleceğe daha güvenle bakmamızı sağlayacaktır.

TOPLUM Yatağını Arayan Sular

Erdoğan Bozbay

(ebozbay at fisek nokta org nokta tr)

Aah nerede o eski ustalar. Nerede o zanaat abideleri. Onları anımsamamak elde mi? Hele de şimdi zamanları gördükten sonra, iki bilemedin üç gün usta yanında çalıştılar mı ne bildim delisi oluveriyor şimdikiler. Ustanın olurunu almakmış, peştemal kuşanmış, zanaatın inceliklerini öğrenmekmiş hak getire. Açıyorlar dükkanı. Atıyorlar içine bir kaç alet edevat. Kapiya da astılar mı havalı usta levhasını, iş tamam. Bir gelen bir daha gelmezmiş, tamir edeyim derken daha çok bozarmış, yedi küfürlerden tüm ailece nasiplenirlermiş umurlarında mı ?

Her yağmur sonrası nedense hep bunları düşünürüm. Noktası noktasına bunlar düşer aklıma. Ne eksik ne fazla. Nasıl düşünmem ki? Gel de o zanaatkarları saygıyla anma. O ne estetikti, o ne eğitim veriş, yön bulduruştü öyle. Eskiden bir fincan yağmur yağsa, sular kimseye adres bile sormadan kitabını arayan bilgi, annesini arayan yavru gibi gelir beni bulurdu. Şimdi öyle mi ya? Kovalarla, fıçılarla yağmur yağsa, bir kaç su damlası, şaşkın ördek gibi yalpalamadan bana ulaşabilirse en büyük mutluluk.

Bana kalırsa her şey asfalt denen esmerin çıkışıyla bozulmaya başladı. Tıpkı tüfeğin icadıyla bir şeylerin bozulması gibi. O güzelim Arnavut kaldırım, paket taşlı sanat harikası yollar, ne oldu da ecelerin siyah örtüsünden daha ürkütücü asfalt denen makyaja yenik düştüler. Eskileri silmeye çalışan bir senaryonun dramatik sahnelerinden birisi mi yazılıyordu yoksa? Yaşanmışlığın ayak izleri, neden el, ayak ve gözler uykuya çekildikten sonra gecenin sessiz hüznünde yok edilmeye çalışılıyordu? Bu oldu bittiye ay ışığı sevdalıları da tanıktır elbet. Kim bilir neler görmüştü o yollar, sokaklar. Ne sırlar taşırdı her bir parçasında taşında ? Rahibeler gibi tepeden tırnağa siyahlara büründürülmüşlerdi nedense. Acaba gizli bir matem mi vardı bizim bilmediğimiz ? Her ne olduysa oldu, o güzellikler yaşam

sahnesinden sessiz sedasız (!) çekilip gittiler.

Bazen onarım sırasında yüzleri gün ışığıyla buluştuğunda inilteleri duyulur gibi olur. Eski dostlarla sessizce söyleşmek, üzerleri sıcak itici kokulu, ziftli mıcırla tekrar örtülünceye değin, özlem gidermek ister gibiydiler. İşte ne olursa ondan sonra olur. Yol tekrar bozulmasın diye yığarlar malzemeyi bağırırlarına, üstlerinden silindirle geçerler. Bir de bakarsınız, modern malzeme ve aletlerle inişli çıkışlı yollar oluşturmayı becerivermiş (!) bizim modern zamanların zanaatkarları.

İşte o gün bu gündür aynı özlem, aynı hüznün, aynı işkence yaşanır yağmurla aramızda. O bana hasret, ben ona. Kavuşmamızı engelleyen, çepeçevre kuşatan kara çalılar, kara asfalt tepecikler. Bizim gibi daha bir çok sevdalı da, o estetik yoksunu sanatsız zanaatkarlar yüzünden birbirine kavuşamayan aşıkları oynar. Suların ortasında ada gibi durmadan öylesine utanır oldum ki anlatamam. Oysa ben, kendi helinde yaşayan bir su gideriyim (mazgalıyım). Tek amacım denizlere, göllere kavuşma özlemiyle yanıp tutuşan sulara yardımcı olmak, onlara yol göstermek. Aaah, eski ustaların yaptığı güzelim yolları asfalt tepeciklerle süsleyenler (!) yetmiyormuş gibi, bir de plastik denen vıcıklar yok mu? Hani şu geç bulup da çabuk kaybedemediklerimiz... Başımıza bu belayı saranların en uzak akrabalarına bile rahmet okutan, doğanın midesine taş gibi oturan, yıllarca geniş getirse de sindirmediği yapışkan bela. Bütün terslikler yetmiyormuş gibi bir de o öğütülmez arsızlar gelip deliklerimi tıkamıyorlar mı? İşte o an boğazımın sıkıldığını hissediyorum. Ruhum daralıyor, boğuluyorum adeta. Çaresizliğime yanıyor, için için ağlıyorum.

DEPREM

Zaman Tünelinde Kaybolmayan Bilimsel Doğruların Anımsatılması

Dr. Eczacı Leyla Üstel

Genellikle kişiler büyük felaketleri, kayıpları yaşadıkları dönemlerde yoğun bir çaresizlik, ümitsizlik ve yarısızlık duygularının enkazı altında kalırlar, işte ben de 17 Ağustos doğal afetinin açtığı yaralarla bu duyguların karanlığı içindeyim. Ve çoğumuzun böyle durumlarda sıkça kullandığı "keşke" sözcüğü ile başlayan tümcelerinde işe yaramayacağını farkındayım. Bu nedenle, anlamı daha da önem kazanan "Risk Yönetimi" kavramını irdeleyen 17 Mart 1994 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan yazımın bir kez daha yayınlanmasının, sızlayan derin yaramızın rehabilitasyonu için önemli unsurlardan biri olduğunu düşünüyorum. Aklimızı ve yüreğimizi uzun soluklu iyileştirme çalışmalarını gerçekleştirmek için bir potada eritelim.

ÇEVRESEL RİSK YÖNETİMİ

Bu ülkede, Çevre Bakanlığı var. TBMM Çevre Komisyonu var. Büyükşehir belediyelerinde çevreden sorumlu birimler var. Bunlara karşın son tanker faciasının da ortaya koyduğu gibi, bilimsel bir "çevresel risk yönetimi" yok.

İstanbul Boğazı'nda yaşanan afet aynı yörede 1960 yılından beri meydana gelen 14. facia. Ne var ki gerek denizde yaşananlar, gerekse çöplük patlamaları, toplumsal bellekte pek yer etmemiş gibi görünüyor. Sanki bu tür çevresel afetleri her seferinde ilk kez yaşıyoruz. Hata yapmanın yanı sıra hataları yineleme eğilimindeyiz.

Çevresel afetler, gelişmiş ülkelerde de ortaya çıkabiliyor. Ne var ki o ülkelerdeki çevre yetkilileri (ve sorumluları) olaya bilimsel perspektiften bakabiliyorlar. İnsanlara, öbür canlılara ve mala yönelik olumsuz etkileri en alt düzeyde tutabiliyorlar. Ellerinde sihirli değnek mi var? Hayır. Yalnızca çevresel risk yönetimi yaklaşımını kavramışlar. Gerek yetkililer gerekse toplum, anılan yaklaşımın bilincine varmışlar. Geçmişteki hatalarını ayrıntılandırarak ders almayı öğrenmişler. Bir çevre afeti karşısında tüm toplum olarak örgütlü ve eşgüdümlü biçimde davranabilme becerilerini geliştirmişler. Özetle, "iş Allah'a havale etmek" kolaycılığını (ve çaresizliğini) geride bırakmışlar.

Risk yönetimi - genel anlamıyla- risklerin en düşük düzeye çekilmesi amacıyla yönetim bilgi ve becerilerinin kullanıldığı bir süreçtir. Peki "risk" nedir? Bu konuda devreye kültürel öğeler de girmektedir. Öyle ki bilimsel verilerden ve yöntemlerden yola çıkılarak hesaplanan risk ile toplum tarafından algılanabilen risk düzeyi birbirinden çok farklı olabilmektedir. Bu nedenle, toplumun risk kavramına yönelik duyarlılık eşliğini düşürülerek algılayabilme kapasitesinin geliştirilmesi üzerinde titizlikle durulmalıdır. Çevresel afetlerden AIDS'e, trafik kazalarından ekonomik bunalımlara kadar risk yönetimini güçleştiren kültürel nakış, "bana/bize bir şey olmaz" aymazlığıdır. Bu yaklaşım doğrultusunda biçimlenen toplumsal tutum ve davranışlar çevresel facialar da dahil, her türlü riskin altında yatan temel risktir. Doğaldır ki anılan sorun, ancak kültürel risk yönetimi ile çözümlenebilir.

Risk yönetimi, riskin tanımı ile başlar. Tanım, boyutlandırmayı da içerir. Kısa dönemli-uzun dönemli, makro-mikro, doğrudan-dolaylı, parasal-öbürleri... Bu noktadan başlayarak devreye olasılıklar (dolayısıyla istatistiksel modeller) girmektedir. Ardından riskin değerlendirilmesi yapılır. Başka bir anlatımla, tüm olası riskler birimlendirilerek, nicel büyüklükler cinsinden ortaya konulur. Daha sonra karar araçlarından ve neden-sonuç ilişkilerinden hareketle, risk öncelikleri, her birinin sonucu, çözüm seçenekleri ve bedelleri belirlenir. Bütün bu basamaklar o denli karmaşıktır ki bilgisayar programları ile desteklenen çalışma gruplarının katkısını gerektirir. Artık "senaryolar" hazırdır. Ortaya çıkabilecek bir çevresel riskin nasıl yönetilebileceği konusunda altyapı olgunlaşmıştır. Risk yönetim konusundaki yönetim risklerini önleyecek karar destek sistemleri tasarımı-lanmış. Uygulanacak kademeli planlar ve yedek programlar biçimlendirilmiştir. Ulusal ve uluslararası iletişim ağları kurulmuştur. Toplumun hangi aşamada ve nasıl bilgilendirileceği, işbölümünün zamanlaması ve orkestrasyonu kararlaştırılmıştır. Gerisi çevresel risk yönetiminden sorumlu kişi, kurum ve kuruluşların becerisine kalmış.

Sonuç: Geçmişte yaşanan çevre facialarının ayrıntılı biçimde analizi, benzeri afetlerde en maliyet-etkin önlemlerin alınabilmesi ve çözümlerin üretilebilmesi, ancak çevresel risk yönetimi yoluyla olasıdır. Bir çevresel afetin "ucuz atlatılabilmesi" ve facia sonrasındaki rehabilitasyonu/restorasyon çalışmalarının verimli olabilmesi de risk yönetimi yaklaşımı gerektirir. Toplumun risk konusunda bilinçlendirilmesinin ve paniğe kapılmadan katkıda bulunabilmesinin yolu da risk yönetiminden geçmektedir. Çevre afetlerine önceden hazırlıklı olabilmek ve olumsuz sonuçlarını en aza indirebilmek için çevresel risk yönetimi kavramını öğrenmek, öğretmek ve uygulamak zorundayız. Sokaktaki adamdan bakana değin hepimiz.

DEPREM

Depremiň Şok Dalgaları

Prof. Dr. A. Gürhan Fişek
(agf at fisek nokta org nokta tr)

Depremiň ilk gününde iki hazırlıklı grup vardı: AKUT ve HIZIR ACİL (ve hastane bağlantıları). Bunların yanısıra bireysel olarak destek veren sayısız insan ortaya çıktı. Deprem bölgesine gelerek ya da bulunduğu yerden katkılarda bulundular. Ayrıca yine ilk anda olay yerine gelerek kurtarma çalışmalarını başlatan Zonguldaklı maden işçilerini de belirtmek gerek. Bir de yabancı ekipler ve insan-severler... Bu saydıklarımızı, hükümetten bağımsız kuruluşlar (gönüllü örgütler ya da toplum örgütleri) ve devlet örgütü diye ayırabiliriz. O zaman AKUT ile bireysel destek verenleri, kamu sağlık örgütünün uç birimlerinden ayırmak gerekecektir. Ancak böyle yapmış olsak bile, HIZIR ACİL servis ile hastanelerin, tek başına hareket edebilme yetilerini dikkat çekmemiz gerekir. Erken harekete geçebilmelerinde, merkezden gelecek bir "olur"u ya da yönlendirmeyi beklemlerine gerek yoktu. Zaten tanımlanan görevleri, harekete geçmelerini gerektiriyordu. Yukarıda saydıklarımızı hazırlıklılar ve duyarlılar diye de ayırabiliriz. Gerçekten, kendilerine biçtikleri misyon(özgörev), onları, benzer afetlerde insanların yardımına koşmaya koşullamıştı. Hazırlıklarını ona göre yapmışlar, belki de buna benzer daha önceki olaylarda da "hazırlıklı olma"nın getirişini, yararlı olarak yaşamışlardı.

*Dinamik ve paylaşımcı bir toplum istenen bir şeydir.

*Depremde, insanların ve bazı derneklerin çabaları yerini bulmuştur.

*Sosyal devletin, özenle korunması gereken bir kazanım olduğu bir kez daha, ama acı bir şekilde kanıtlanmıştır.

*Gönüllülük nereye kadar?Profesyonellik nerede başlar?

*Hala gönüllü katkılara bel bağlamak; psikolojik baskı, duygu sömürsü ve vergi özendiricileri ile toplumun bilincinin bir noktada takılı kalmasını sağlamak doğru değildir.

*Toplum bilincinin ve sağduyusunun, yeni felaketler ya da sosyal sorunlar karşısında senaryolarını yazmasına, hazırlıklarını yapmasına olanak tanınmalıdır.

Bu saydıklarımızı, depremin şok dalgasını ilk atlatanlar diye tanımlayıp; geri kalanları da bunu geç atlatanlar diye adlandırabiliriz. Ancak şu da not edilmelidir. Kamu kurumları ilk 1-2 günden sonra artan oranda devreye girerek, güçleri ölçüsünde, duruma hakim olmaya çalışmışlardır. Büyük Deprem'in çok geniş bir alanı etkilemesini bir yana bırakalım... Kamu kurumlarının o herşeyi kontrol etme arzusu ve o her şeyi kendi yapma telaşı bir çok "pot kırmasına" ve "çam devirmesine" neden olmuştur.

Kamu yöneticilerinin devirdiği çamlar bini aşmıştır. Bu kamunun rolünü ve yaptıklarını küçümsememizi gerektirmez. Ama ondan daha iyi örgütlenmesini, daha çok hazırlıklı olmasını beklememizi gerektirir.

*Toplumun küçük yaştan başlayarak, daha çok örgütlenmesi, olası sorunlara karşı daha çok hazırlıklı olması beklenmelidir; özendirilmelidir.

Devlet, 1980'den sonra sosyal devletten nasıl kurtulabileceğini deneyip durmuştur. Ama her seferinde "özelleştirme" çılgınlıkları atanların, doğal afetlerden sonra "devlet nerede" diye bağırdıklarına tanık olmuş; ne yapacağını şaşırmıştır.

insan hakları belgelerinde yerini bulan "sosyal güvenlik hakkı", kişinin yaşam kalitesini düşüren her olgunun (örneğin "doğal afet" olduğu gibi) yol açtığı zararların giderilmesini garanti altına alır. O zaman her insanın bunu toplumdan beklemek hakkıdır. Ve bu destek, ırk, dil, din, cinsiyet, siyasal görüş farkı gözetemez; kişilerin iyi niyetine ya da keyfine bırakılamaz. Toplumda bunu gerçekleştirebilecek tek bir mekanizma vardır; o da devlettir. Ondan, ne yapılırsa yapılsın devletin "sosyal" görevlerinden kaçılmamaktadır.

Depremiň 30.gününde, yavaş yavaş bir yol ayırımına geliyoruz. "Hükümetten bağımsız kuruluşların" ve bireylerin gönüllü katkıları ne zamana kadar depremin zararlarını gidermeye yönlendirilecek ?!

Çünkü her toplum örgütünün, deprem öncesi kendisine seçtiği bir amaç ve yürüttüğü çalışmalar var. Bunun on katı da ilgilenmeyi bekleyen çalışılacak alan ve insan gücü gereksinmesi var.

Sanki ülkemizde, "hükümetten bağımsız kuruluşların" (toplum örgütlerinin), ilgileneceği yumaklaşmış sorunlar yokmuşçasına davranmak ve toplum bilincini "depreme yardım ve parasal katkı verme"de yoğunlaştırmak, dengesizlikleri büyütecektir.

Doğru olan ve "1999 Büyük Depremi" pratiğinde görülen şudur: Devlet hiyerarşisinden kopuk olan toplum örgütleri, depremin şok dalgasını çabuk atlatıyor ve sorunlara ivedilikle müdahale ediyor, yol gösterici oluyor. Gerisi sosyal devletin işi...

Eğer bu işbölümü iyi işletilirse, o zaman, toplumun daha çok bağımsız örgütler kurmaya ve toplum sorunlarına çözüm üretmeye fırsatı olacaktır. Toplum örgütleri ve duyarlı bireyler, bu soruna müdahale edecekler ve sosyal devlete zaman ve deneyim kazandıracaklardır. Bu böylece sürüp gidecektir...

Eğer toplum örgütleri ile sosyal devlet arasındaki bu işbölümü desteklenmezse, "özelleştirme" bayraktarları, hala yanlışlarından dönmeyip, sosyal devletin işini de "toplum örgütleri"ne yıkmaya kalkarlarsa; bir çok insanı yok yere üzecekler ve başarısız olacaklardır.

Yoksunluk içindekilere yardımda başarısızlık başlanamaz.

46. SANİYE*

*O güzel çocuk İstemeseydi
Suyun can bağı olduğunu
Anlayamazdım
Anlayamazdım ölümlle yaşamın
Karanlıkla ışığın kardeşliğini
Mavininse geceye bıçak gibi
indiğini
Kavrayamazdım
Oysa ki umut
Yanı başında atan yürek kadar
yakınmış insana
Uzanıverse tamamlamalı
Bir tek çığlıkla vurulmuş
Geceler bir çift gözle
Ve sevgiler ölümü öldürmeye
yetermiş
Herşeyi ondan öğrendim
O güzel çocuktan
Dünlerden gelecek
yarınlarda geçmiş olan*

*Erdoğan Bozbay
20 Ağustos 1999*

* Depremde Yitirdiklerimizin Anısına

DEPREM

Önceden Bilmek

Mim. Y. Müh. Cihat Uysal

Medya kendine konu arıyor ya, tutturmuş deprem olacağı önceden bilinir mi? bilinemez mi? diye. Öyle ya, önceden bilirsek hemen önlem (!) alırız. Oysa, biliyoruz ki, ülkemiz bir deprem bölgesi, depremin olacağını ve de önümüzdeki yirmibeş yıl içinde her an deprem olabileceğini uzmanlar ısrarla dile getiriyor. Yapıların tasarımından üretimine değin verilecek kararlar zaten depremin olacağına göre yönlendirilmesi gerekiyor. Kaldı ki, ülkemizde yaşanan depremler insanlarımızı ağır kayıplar verdirip binlerce can yakarak sık sık bu uyarıyı belleklerde tutuyor.

Yerkabuğunun bu özelliği biliniyor, buna rağmen yapı üretimi denetlenmiyor, denetlenemiyor. İnsanın doğayı anlamak ve onu kontrol etmek yolunda geldiği noktaya karşılaştırılırsa, ülkemizde umutsuz bir yapı ile karşı karşıya olduğumuzu anlarız. Bu durum yalnız deprem konusunda değil toplumun bütün ilişkilerinde egemen. Taşıt ve trafik, sağlık, eğitim ve benzeri birçok konuda benzer sorunları yaşıyoruz. Ne yazık ki, bu konudaki duyarsızlığımız kaderciliğe dönüşmüş durumda.

Bu ülkenin geçmişinde, gidip de dönmek üzere yüzyıllarca süren yüklü bir mirasa sahip olduğumuzu biliyoruz. Kitlesele ölümlere bile gösterilen bu tepkisizlik, tarihin mirası gibi görünse de, iletişim olanakları ile bu olumsuzluğun medyaya rağmen zamanla aşılacağına inanıyorum.

Mesleklerin böylesine işlevsizleşmesi tartışılmalıdır. Ben kendi adıma, mühendislerin elinde insanların kasaplık koyun haline geldiğini düşünüyorum. Bu durum, bütün meslekleri içine alacak kapsamda genişlemiş ve içinden çıkılmaz hale gelmiştir. Yapı üretiminde ise mühendislik yapı üretim sürecinin eğitilmiş (?) tek ögesi. O halde, deprem konusunda mühendislerden beklentimizin daha fazla olması doğal. Kaldı ki, ülkemizde özellikle meslek örgütlerinin duyarlılığı ve geleneği var. Bu duyarlılığın, siyasi düzeye paralel olarak, üretim ve denetimde de yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Şimdi, depremden öncesi bilimsel gerekenlere gelelim. Bu konuyu iki gruba ayırmak gerekir. Birincisi, ülkemizin koşullarına uygun yerleşim kararları verilmesi yani, ülke, bölge ve yöre yerleşim kararlarının planlı yapılması, ulaşım ve yapı siyasetlerinin bu kararlarla uyumlu olması, yapı yapmanın koşullarının geliştirilmesi, yapı standartlarının belirlenmesidir.

İkincisi ise, deprem olduğunda ne yapılacağına bilinmesidir. Savaş hali için de benzeri bir durum sözkonusu olacaktır. Deprem sonrası ülkeyi yönetenlerin, haberleşmede otobüs şirketlerinin gerisinde kaldığı gözönüne alınırsa, ülke ve yurttış güvenliği konularına değin genişletilebilecek konuyu kimin ele alacağını bilinmesi, önceden bilinmesi gerekenlerin başında gelir. Deprem sonrası yaşanan kargaşa, iletişim ve eşgüdüm bozukluğundan alınması gereken dersler de deprem öncesi bilinmesi gereken konuların kapsamındadır. Aynı biçimde, deprem sonrası yerleşim konularında yaşanan gecikme, sahipsizlik, enkaz kaldırma çalışmalarındaki kazalar ve kayıplar da önceden bilinmesi gerekenler konusunda yeterli ipucunu vermektedir. Sonuç olarak, yaşamın 'olmazsa olmaz'larını bilmek depremden önce bilinmesi gerekenleri tanımlamakta yeterlidir. Bu yapılmaz ise, depremi önceden haber almak fanteziden öteye geçmez ve depremi önceden bilmek konusunda medyanın gösterdiği bu telaş gerçekleri gizleyen bir örtüden başka bir anlam taşımaz.

DEPREM

Deprem Acil Durum Prosedürü

Kim. Müh. Mustafa Taşyürek
Çev. Müh. Erdoğan Özel

17 Ağustos 1999 Doğu Marmara depremi üzerine çok şey söylendi. Elbette "Çalışma Ortamı"nın da söyleyecekleri var. Bu yazıda özellikle Japonların deneyimlerinden yola çıkarak yapılması gerekenleri bulacaksınız.

Öncelikle bilmeniz gerekir ki, hayatta kalmak şans değildir. Deprem potansiyel tehlikelerini bilerek ve bazı basit önlemler alarak sağ kalabilir ve zararı en az düzeyde tutabilirsiniz. Bir aile deprem planı geliştirin. Bu yazı yardımıyla kendinizi, ailenizi ve evinizi hazırlayın.

Kendinizi nasıl korursunuz:

- 1- Sakin olun ve güvenliğinizi sağlayın.
- 2- Yangınların önleyin.
3. Dar sokaklardan, duvarlı (yüksek binalı - vitrinli) caddelerden, uçurumlardan ve nehir kıyılarından uzak durun.
- 4- Tahliye prosedürünü uygulayın.
- 5- Aldığınız bilginin doğru olduğundan emin olun. (Doğru bilgi alın.)
- 6- Diğerleri ile birlikte ilk yardım sağlayın.
- 7- Araba sürerken ne yapılabilir.

Günlük Hazırlıklar :

- 1- Felaketlere karşı eğitim
- 2- Ailenizle deprem sırasında ne yapılacağına belirlenmesi.
- 3- Evinizin takviye edilmesi.
- 4- Tuğla ve taş duvarların takviyesi.
- 5- Mobilyanın ve donatıların devrilmesi ve düşmesinin önlenmesi.
- 6- Söndürücülerin hazırlanması.
- 7- Acil durum için kişisel eşyaların ve ilk yardım kitinin hazırlanması

1. Sakin olun ve güvenliğinizi sağlayın.

1) En yakın sehpanın veya masanın altına girin.

- Sağlam bir sehpanın veya masanın altına girmeye çalışın.

Başınızı bir minder veya yastıkla koruyun.

Şiddetli bir deprem sırasında mobilyalar vb. devrilebilir, bu nedenle başınızı korumak önemlidir.

(2) Güvenli bir çıkış sağlayın. (Çıkışı emniyete alın.)

Depremi hissettiğinizde dışarıya açılan kapıyı açın. Bu size deprem bittiği zaman kaçış güzergahı sağlar. (Deprem bittiğinde bu güzergahtan kaçabilirsiniz.)

(3) Dışarıya acele koşmayın.

Genellikle şiddetli bir deprem bir kaç dakika içinde sona erecektir. Deprem sona erene kadar bulunduğunuz odada emniyetli bir yer bulun ve orada kalın .

Deprem kapıları açılmalarını imkansız hale getirebilecek şekilde eğebilir. Deprem sırasında düşen cam parçaları, ilan tabelaları vb. dışarıda karşılaşılabileceğiniz büyük tehlikelerdir.

2. Yangınların Önlenmesi:

(1) Depremi hissettiğiniz anda tüm açık alevleri söndürün.

Gazlı ısıtıcılar, sobalar ve ocaklar gibi tüm alev kaynaklarını çabucak kapatın. (Depremi hissedebilen ve kendini kapatabilen soba - ısıtıcı kullanmanız tavsiye edilir.)

Gaz vanasını kapatın ve elektrikli cihazları fişten çekin, (sigortayı kapatın).

Japonya'da, 1993 Kushiro depreminde sobalar yangınların en büyük nedeniydi.

(2) Çıkan yangınları hemen söndürün.

- Söndürmek için su veya yangın söndürücü kullanın.

■Komşularınızdan yardım isteyin. (Komşularınızın dikkatini çekmek için bağırın ve yardım isteyin)

Sakin olun ve "yangını söndürmeyi" düşünün.

3. Dar sokaklardan, duvarlı (yüksek binalı - vitrinli) caddelerden, uçurumlardan ve nehir kıyılarından uzak durun.

- Kiremit, tuğla, cam veya beton parçaları düşebileceği için evlerin veya binaların saçaklarının altında durmayın.

- Uçurum veya nehir kıyılarından uzak durun, buralarda zemin yumuşak olduğu için toprak kayması olabilir. *Olası ise geçici olarak sağlam bir binaya veya meydana (açık bir alana) sığının.*

4. Tahliye prosedürü :

(1) Yaya olarak ve en az miktardaki kişisel eşyanızla tehlikeden uzaklaşın.

- Yaya olarak uzaklaşın.
- Rahat, hafif, bol kıyafetler giyin.

Sadece gerekli olan kişisel eşyanızı alın.

Tehlike bölgesini araba ile terk etmeyin. Arabalar trafik sıkışıklığına neden olabilir, bu da ilk yardım - acil

durum araçlarını geciktirir.

(2) Tsunami (Deprem nedeniyle oluşan büyük dalgalar)

Sahilde yaşıyorsanız şiddetli (4 veya daha yüksek) veya zayıf ancak uzun süreli bir deprem hissettiğinizde yüksek tepelere çıkın.

• Tsunami ile ilgili radyo haberlerini dinleyin.

(3) Dağ, tepe, uçurum vb. yamaçlarından uzaklaşın.

Depremden kısa süre sonra toprak kayması meydana gelir. Tehlikeli bölgeden en kısa sürede uzaklaşın.

Tsunami yetkililer uyaramadan kıyıyı vurabilir. Bu nedenle derhal uzaklaşın. Toprak kayması olan yerlerden uzak durun.

5. Aldığınız bilginin doğru olduğundan emin olun. (Doğru bilgi alın.)

Dedikoduya / söylentiye inanmayın.

Güvenilir TV veya radyodan haberleri izleyin.

Belediyenin (yerel yetkililerin), itfaiye

ve polisin talimatlarına uyun.

• Telefonu gereksiz nedenle kullanmayın. İtfaiye,vb.nin acil durumla ilgili bilgi almak için aranması onların faaliyetlerini etkileyebilir.

Büyük depremlerden sonra dedikodular hızla yayılır. Bunlara kulak asmayın.

6. Diğerleri ile birlikte ilk yardım sağlayın.

Diğerleri ile birlikte hafif yaralılara ilk yardım yapın.

Eğer çok yaralı varsa acil durum servisleri her yaralıya müdahale edemeyebilir.

7. Araba sürerken ne yapılabilir.

Derhal yol kenarına veya boş bir sahaya yanaşın ve motoru durdurun.

Radyodan haberleri dinleyin. Polisin talimatlarına uyun.

• Anahtarı arabada bırakarak yaya olarak ilerleyin. (Tahliye edin, uzaklaşın)

Deprem sırasında arabayı kontrol etmek çok zordur. Patlak lastik ile sürmeye benzer.

1. Felaketlere Karşı Eğitim (Çalışma -Tatbikat):

Felaketle mücadele eğitimlerine ve sağ kalma (tahliye) derslerine aktif olarak katılın.

Felaketle mücadele günü 1 Eylül, felaketle mücadele haftası 30 Ağustos - 5 Eylül'dür.

2. Ailenizle deprem sırasında ne yapılacağını belirlemenizi.

• Aile fertleri aşağıdaki maddeleri tartışmalı ve deprem sırasındaki görevlerini belirlemelidir :

Evdeki en güvenli yer neresidir.

İlk yardım kitinin kontrolü ve yangın risklerinin belirlenmesi için etrafa bakılması.

Bebeklere ve yaşlılara tahliye - sağ kalma için kimin yardım edeceği.

• Tahliye çıkışları ve güzergahı.

• Tahliye sırasında kimin neyi alacağı ve kimin deprem kitinin yerini bildiği.

• Ailenin tekrar toplanacağı yerin belirlenmesi ve iletişimin nasıl kurulacağı.

Gece ve gündüz depremlerinde aile bireylerinin sorumluluklarının belirlenmesi.

Her bir aile ferdi için acil durum tahliye bilgi kartlarının ve acil durum eşyalarının hazırlanması.

1993 yılındaki Koshiro depreminde pek çok kişi düşen mobilyalar ve ev eşyası ve cam kırıkları nedeniyle yaralanmıştır.

6. Söndürücülerin hazırlanması.

Beklenmeyen depremlerde ve yangınlarda kullanılmak üzere yangın söndürücü, su vb. yangınla mücadele ekipmanlarını hazır bulundurun. Örneğin;

Fener ve yangın söndürücü,

Su dolu (üçgen) kova,

Banyo küvetinde su,

• Yerdeki cam kırıklarına karşı kalın tabanlı terlik.

Yangın söndürücüler kolaylıkla ulaşılabilecek ve kullanılacak bir yere konulmalıdır.

7. Acil durum için kişisel eşyaların ve ilk yardım kitinin hazırlanması

Günlük hazırlıklar ve aile bireyleri ile konuşulması çok önemlidir. Tahliye bölgeleri ve güzergahları yerel otoriteler tarafından belirlenmelidir.

3. Evinizin takviye edilmesi.

Evin temelini ve ana yapısal destekleri (kolon ve kirişleri), çatı kiremitleri de dahil olmak üzere kontrol edin ve takviye ederek güçlendirin.

4. Tuğla ve taş duvarların takviyesi.

Düşen tuğla ve taşlar nedeniyle çok kayıp meydana gelmektedir. Bunun nedeni duvarların zayıf inşa edilmesidir. Duvarlarınızı kontrol edin ve yeterince takviye edildiğinden emin olun.

1978 yılında Miyagi Prefecture'deki depremde ölen 28 kişinin 18fi duvar ve kapılardan düşen taş ve tuğlalar nedeniyle ölmüştür.

5. Mobilyanın ve donatıların devrilmesinin ve düşmesinin önlenmesi.

Mobilyaları destekler ile güçlendirerek emniyete alın. (Sekile bakınız.)

• Acil durum nedeniyle uzaklaşmak zorunda kalırsanız kullanabileceğiniz en az kişisel eşyayı ve ilk yardım kiti hazırlayın.

Deprem kitini kolayca ulařabileceđiniz bir yere koyun.
Deprem kitinin ağırlığı erkekler için 15 kg'ı, kadınlar için ise 10 kg'ı geçmemelidir.

Acil durum tahliye bilgi kartınızı hazırlayın ve çantanıza koyun.

Acil Durum Tahliye Bilgi Kartı

Adres:

İsim:

Doğum Tarihi:

Cinsiyet :

Kan Grubu:

Vasi: (Koruyucusu – Gözetmeni) :

İrtibat :

İř Adresi :

Acil Durumda temas Kurulacak Kişi
(Akrabası, ailesi):

Telefon:

Tahliye – Toplanma Bölgesi:

KARİKATÜR

Mustafa Taşyürek - Feridun Yüksel

BİLİŞİM

Neden İnternet ?

Doruk Fişek

(dfisek at fisek nokta com nokta tr)

'İnternet' artık Türkiye'de de giderek adını duyurmaya ve gündeme ağırlığını koymaya başlayan bir kelimedir. Günümüzde hemen her gün, televizyon haber bültenlerinde ve günlük gazete haberleri arasında en az bir tane internet ile ilgili haber görmekteyiz. Günlük gazetelerin hemen hepsi birer internet köşesi açmış, pazar eklerinde ise internete mutlaka yer verir hale gelmişlerdir. Bilgisayar ile hiçbir ilişkisi olmayan insanlar bile, internet kelimesi ile aşına olmaya başlamışlardır.

1969'da 4 kurumun birer bilgisayarı arasında iletişimin sağlanmasıyla başlayan internet, bugün milyonlarca kurum ve kişinin bilgisayar aracılığıyla hemen hemen her şeyi yapmalarına olanak tanımaktadır. Aslında İnternet yıllardır var olmasına karşın, 1992'de web teknolojisinin üretilmesinden sonra inanılmaz bir popülerite kazanmış ve tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Örneğin Türkiye'nin internet ile tanışması 1993 yılında olmuştur.

Web teknolojisi, bilgisayar terimlerinin kullanılmadığı, görsel öğelerle donatılmış bir ortam sağladı. Bu sayede, o güne kadar internetten kullanım zorluğu nedeniyle çekinen insanlar da internet kullanmaya başladı. Kurumlar daha fazla insana daha şık bir biçimde ulaşabildikçe, interneti daha etkili kullanmaya başladılar. İnternete katılanların artması, daha çok kurum ve kişi ile iletişim olanağı sunması, henüz katılmayanları da çekti ve hatta sırf internet kullanabilmek için insanların bilgisayar satın almalarına yol açtı. İnternet kullanımı böyle bir döngü içerisinde geometrik olarak arttı ve artmaya devam etmektedir.

1990'ların başında internetin patlamasına yol açan web teknolojisinin sunduğu olanakları iyi irdelemek ve bunu en verimli biçimde kullanmak gerekir. Kurumlar internet üzerinde açtıkları şubelerini çok çeşitli amaçlar için kullanmaktadırlar. Şubelerine uğrayan insanlara kendilerini tanıtırken, bazı kurumlar sadece tanıtım ile kalmayıp, insanlara kredi kartı aracılığıyla direk perakende satışa da yönelmişlerdir. İnternette fiziksel sınırlamalar tamamen ortadan kalktığından, bu şubeleri sadece belirli bir bölgeye değil, tüm dünyaya hizmet vermektedir. Normal koşullar altında sadece bir bölgeye hizmet verecek bir şube açmak bile ciddi yatırımlar gerektirirken, internet şubesi oldukça düşük hatta komik kaçabilecek maliyetlerle tüm dünyaya hizmet vermenizi sağlamaktadır. Ekonomik koşullar az para ile çok iş yapılması önem kazanmaktadır.

İnternet şubenizin diğer şubelerinizden tek farkı fiziksel sınırlamaların olmaması değildir. Bunun yanı sıra internette yazışmalar son derece hızlı ve seri biçimde yapılabilir. Herhangi ek bir dosya taşımayan bir e-postanın yerine ulaşması bir dakikadan az bir zaman almaktadır. Bu sayede dünyanın dört bir tarafında (ve yurt içinde) beraber çalışmak istediğiniz kurumlarla masrafsız ve seri biçimde iletişim kurabilirsiniz. Daha önce bağlantıda olduğunuz kurumlarla daha verimli iletişim kurabileceğiniz gibi, internet üzerinde şubelerini açmış milyonlarca kurumun web sitelerini ziyaret ederek yeni bağlantılar da kurabilirsiniz. Yeni bağlantı kurduğunuz firmalara kendinizi web siteniz aracılığı ile tanıtabilirsiniz.

İnternet şubeniz 365 gün, 24 saat hizmet verir. Tatil günü yoktur. Mesai saatinin başlangıcı ve bitimi gibi bir kavramı da yoktur. Sizden izin istemez, çok çalıştığı zaman yakınmaz, fazla mesai ödemezsiniz. Aynı anda çok fazla iş olduğu zaman iki ayağı bir pabuca girmez, kargaşa yaşamazsınız.

İnternet şubenizi gezmek için müşterilerinizin buldukları mekandan büronuza gelmeleri, hem zamanlarını hem de kaynaklarını harcamaları gerekmez. İster kendi kurumlarından, ister kendi evlerinden, ya da herhangi başka bir yerdeki internete bağlı bir bilgisayardan şubenizi ziyaret edebilirler.

Güzel ve özenli hazırlandığı takdirde, internet şubeniz eşi benzeri bulunmaz bir tanıtım ve pazarlama merkezi haline gelebileceği gibi; kötü ve gelişigüzel hazırlanmış bir şube de, çok kötü bir izlenime yol açabilmektedir. Bu nedenle internet şubenizin içeriğinin, kurumunuzca yapılmış özverili bir çalışmanın sonucunda hazırlanması gerekir.

Kurum bilgilerinin geçtiği yerlerde www harflerinin bulunmasının, kurum adresinin altına telefon numarası yazılması kadar doğal karşılandığı ve beklendiği günümüzde, internet vazgeçilmez olmuştur.

ÇOCUK EMEĞİ

En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi

(Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşme No.182)

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'de toplantıya çağrılan Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı, 1 Haziran 1999 tarihinde yaptığı 87.Oturumunda;

Çocuk işçiliğine ilişkin mevcut temel belgeler olmaya devam eden 1973 tarihli İstihdama Kabulde Asgari Yaş Haddine ilişkin Sözleşme ve Tavsiye Kararı'nı tamamlamak üzere, uluslararası işbirliği ve yardımlaşma da dahil, ulusal ve uluslararası eylemler için temel öncelik olmak üzere çok kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması ile ilgili yeni belgeler kabul edilmesini gerektiğini gözönünde bulundurarak ve

En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin aynı zamanda ailelerin gereksinmelerine yanıt vererek ücretsiz temel eğitimin önemine ve buna maruz kalan çocukların bütün bu işlerden uzaklaştırmaları gereksinmesini ve onların esenlendirilmelerini ve sosyal uyumlarının sağlanmasını dikkate almak suretiyle ivedilikle ve kapsamlı bir eylem yapılmasını gerekli kıldığını gözönünde bulundurarak,

Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 1996 yılında yapılan 83.Oturumunda kabul edilen çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına ilişkin Kararı'nı hatırlatarak, ve

Çocuk işçiliğinin büyük oranda yoksulluktan kaynaklandığını ve uzun erimli çözümünün sosyal gelişmeye ve özellikle yoksulluğun azaltılmasına evrensel eğitime olanak tanıyan sürekli ekonomik büyümede yattığını kabul ederek, ve

20 Kasım 1989 tarihinde yapılan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni anımsatarak, ve

Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 1998 yılında yapılan 86.Oturumunda kabul edilen Çalışmaya İlişkin Temel Haklar ve İlkeler ILO Bildirgesi ve Onun İzlenmesi'ni anımsatarak ve

En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine diğer uluslararası belgelerde ve özellikle 1930 Zorla Çalışma Sözleşmesi, 1956 tarihli Birleşmiş Milletler Kölelik, Köle Ticareti ve Kölelik Benzeri Kurumların ve Uygulamaların Ortadan Kaldırılması Ek Sözleşme-si'nde yer verildiğini anımsatarak,

Oturum gündeminin dördüncü maddesini oluşturan çocuk işçiliği konusunda yapılan bazı önerileri kabule karar vererek,

Bu önerilerin bir uluslararası Sözleşme biçimini almasına karşılaştırarak,

Bindokuzyüzdoksan dokuz yılı Haziran ayının işbu Haziran ayının onyedinci günü "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi 1999" olarak adlandırılacak aşağıdaki Sözleşmeyi kabul etmiştir.

Madde 1

Bu sözleşmeyi onaylayan her ülke acil bir sorun olarak çok kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanmasını ve ortadan kaldırılmasını sağlayacak acil ve etkin önlemleri alır.

Madde 2

Bu Sözleşmenin amaçları bakımından "çocuk" terimi 18 yaşın altındaki herkese uygulanır.

Madde 3

Bu Sözleşmenin amaçları bakımından "en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği" ifadesi

(a) Çocukların alım-satım ve ticari, borç karşılığı veya bağımlı olarak çalıştırılması ve çocukların askeri çatışmalarda zorla ya da zorunlu tutularak kullanılmasını da içe-

•
recek şekilde zorla ya da mecburi çalıştırılmaları gibi kölelik veya kölelik benzeri uygulamaların tüm biçimlerini;

(b) Çocuğun fahişelikte, pornografik yayınların üretiminde veya pornografik gösterilerde kullanılmasını, bunlar için tedarikini ya da sunumunu;

(c) Çocuğun özellikle ilgili uluslararası anlaşmalarda belirtilen uyuşturucu maddelerin üretimi ve ticareti gibi yasal olmayan faaliyetlerde kullanılmasını, bunlar için tedarikini ya da sunumunu;

(d) Mahiyeti veya yürütümündeki koşulları itibarıyla çocukların sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan işi kapsar.

Madde 4

1- Madde 3 (d)'de belirtilen işin türleri ulusal mevzuat veya düzenlemeler ya da yetkili makam tarafından ilgili işçi ve işveren kuruluşlarına danıştıktan sonra, ilgili uluslararası standartlar ve özellikle 1999 tarihli Çok Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Tavsiye Kararı'nın 3. ve 4.Paragrafları dikkate alınarak belirlenir.

2-Yetkili makam ilgili işçi ve işveren kuruluşlarına danıştıktan sonra bu şekilde belirlenen iş türlerinin nerelerde bulunduğunu belirler.

3- Bu maddenin birinci paragrafı gereğince belirlenen iş türlerinin listesi, gerekli görüldüğü takdirde, ilgili işçi ve işveren kuruluşlarına danışılarak periyodik şekilde gözden geçirilir ve yenilenir.

Madde 5

Her Üye, işçi ve işveren kuruluşlarına danıştıktan sonra bu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasını izleyecek uygun mekanizmalar kurar ya da tayin eder.

Madde 6

1- Her Üye, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin öncelikli olarak ortadan kaldırılması için eylem programlarını belirler ve uygular.

2- Bu eylem programları, uygun olduğu takdirde diğer ilgili grupların görüşleri de gözönüne alınarak ilgili hükümet kurumları ve işçi ve işveren kuruluşlarına danışılarak belirlenir ve yürütülür.

Madde 7

1- Her Üye, cezai yaptırımların ya da uygun olduğu takdirde diğer yaptırımların karşılaştırılması ve uygulaması da dahil olmak üzere bu Sözleşme hükümlerinin etkin şekilde uygulanıp yürütülmesini sağlayacak gerekli tüm önlemleri alır.

2- Her Üye, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasında eğitimin önemini dikkate alarak

(a) Çocukların çok kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine dahil olmalarının önlenmesi;

(b) Çocukların çok kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden uzaklaştırılmaları, sosyal uyumları ve esenlendirilmeleri için gerekli ve uygun doğrudan yardım sağlanması;

(c) Çocukların çok kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden uzaklaştırılmaları için ücretsiz temel eğitim ve olanaklı ve uygun olursa mesleki eğitim sağlanması;

(d) Özel olarak riskli durumda bulunan çocukların belirlenmesi ve onlara ulaşılması,

(e) Kız çocuklarının özel durumunun dikkate alınması için etkin ve zamana bağlı önlemler alır.

3- Her Üye, yürürlüğe konan bu Sözleşme hükümlerini uygulamak için sorumlu olan yetkili makamı belirler.

Madde 8

Üyeler, ekonomik ve sosyal kalkınmanın, yoksulluğun ortadan kaldırılması programlarının ve evrensel eğitimin desteklenmesini de içerecek şekilde uluslararası işbirliği ve/veya yardımlaşmanın başlatılması suretiyle bu Sözleşme hükümlerini yürürlüğe koymak üzere birbirlerine yardımcı olmak için uygun önlemler alırlar.

EN KÖTÜ BİÇİMLERDEKİ ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN YASAKLANMASI VE ORTADAN KALDIRILMASI İÇİN

ACİL EYLEME İLİŞKİN TAVSİYE KARARI

(Uluslararası Çalışma Örgütü Tavsiye Kararı No. 190)

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'de toplantıya çağrılan Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı, 1 Haziran 1999 tarihinde yaptığı 87.Oturumunda;

En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi 1999'u kabul ederek ve oturum gündeminin dördüncü maddesini oluşturan çocuk işçiliği konusundaki bazı önerileri kabule karar vererek ve bu önerilerin En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi 1999'u tamamlayan bir Tavsiye Kararı biçimini almasını belirleyerek; Bindokuzyüzdoksandokuzylılı Haziran ayının onyedinci günü aşağıdaki Tavsiye Kararını kabul etmiş olup, İşbu Tavsiye Kararı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Tavsiye Kararı olarak anılacaktır.

1- Bu Tavsiye Kararı'nın hükümleri, En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Sözleşmesi 1999'u (Bundan böyle "Sözleşme" olarak anılacaktır) tamamlar ve onunla birlikte uygulanır.

I. EYLEM PROGRAMLARI

2-Sözleşmenin 6.maddesinde anılan eylem programları acil bir konu olarak ilgili Devlet Kurumları, işveren ve işçi örgütleri ile görüş alışverişi içinde tasarlanır ve uygulanır; aynı zamanda en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden doğrudan etkilenen çocukların, ailelerinin ve gerektiğinde sözleşmenin ve bu Tavsiye Kararı'nın amaçlarına bağlılık sözünde bulunan diğer ilgili grupların görüşleri gözönüne alınır. Bu programlar, başkalarının yanında:

(a) En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin belirlenmesi ve duyurulmasını;

(b) Çocukların en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinde istihdam edilmelerinin önlenmesini veya bu tür işlerden çıkartılmalarını, misillemelere karşı korunmalarını ve eğitsel, fiziksel ve psikolojik gereksinmelerini karşılayan önlemler yoluyla esenlendirilmelerini ve topluma kazandırılmalarını;

(c) i- Daha küçük yaştaki çocuklara; ii- Kız çocuklarına;

iii- Kız çocuklarının özel riske maruz buldukları gizli çalışma durumları sorununa;

iv- Özel duyarlılıkları ya da gereksinmeleri bulunan başka grup çocuklara; özel dikkat gösterilmesini;

(d) Çocukların özel riske maruz buldukları toplulukların belirlenmesini ve bunlara ulaşılmasını ve bunlarla birlikte çalışılmasını;

(e) Kamuoyunu ve çocuklarla aileleri de dahil olmak üzere, ilgili grupların bilgilendirilmesini, duyarlı hale getirilmesini ve harekete geçirilmesini; amaçlamalıdır.

II. TEHLİKELİ İŞ

3- Sözleşmenin 3 (d) maddesinde anılan işin türlerini belirlerken ve bunların nerelerde bulduklarını saptarken, başkaları yanında, aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

(a) Çocukları fiziksel, psikolojik ya da cinsel olarak kötü kullanılmaya maruz bırakan işler;

(b) Yeraltında, su altında, tehlikeli yüksekliklerde ya da dar mekanlarda yapılan işler;

(c) Tehlikeli makinelerle, donanımlarla ve aletlerle yapılan işler veya ağır yüklerin elle kaldırılması ya da

taşınmasına ilişkin işler;

(d) Çocukları örneğin zararlı maddelere, etkenlere veya süreçlere, yüksek ısı derecelerine, gürültü düzeyine veya titreşime maruz bırakan sağlığa aykırı bir ortamda yapılan işler;

(e) Uzun saatler süresince veya geceleyin çalışmak gibi özellikle güç şartlar altında yapılan işler veya çocuğun makul olmayan tarzda gördüğü işler.

4- Sözleşmenin 3 (d) maddesinde ve yukarıdaki 3.paragrafta anılan iş türleri bakımından ulusal hukuk veya düzenlemeler veya yetkili makam; ilgili işçi veya işveren örgütlerine danıştıktan sonra 16 yaşından itibaren istihdama veya işe, sözkonusu çocukların sağlığı, güvenliği ve ahlakı tamamen korunarak ve ilgili faaliyet dalında çocukların uygun özel eğitim veya mesleki eğitim görmeleri kaydıyla, izin verilebilir.

III. UYGULAMA

5- (a) Çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması ve özellikle acil bir sorun olarak bunun en kötü biçimlerinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması için yapılacak ulusal eylemlerin önceliklerinin belirlenmesine bir temel olarak hizmet etmek üzere çocuk işçiliğinin mahiyeti ve yaygınlığı hakkındaki ayrıntılı bilgiler ve istatistiki veriler toplanır ve güncel halde bulundurulur.

(b) Bu tür bilgiler ve istatistiksel veriler, olabildiğince, cinsiyete, yaş grubuna, mesleğe, ekonomik faaliyet dalına, istihdamdaki statüye, okula devam durumuna ve coğrafi konuma göre ayırımı tabi tutulmuş verileri içermelidir. Doğum belgelerinin düzenlenmesi dahil doğumların tescili için etkili bir sistemin önemi gözönüne alınmalıdır.

(c) En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması hakkındaki ulusal mevzuatın ihlaline ilişkin önemli veriler derlenmeli ve güncel halde bulundurulmalıdır.

6- Yukarıdaki 5.paragrafta anılan bilgilerin ve verilerin derlenmesi ve işleme tabi tutulması özel yaşam alanının korunması konusundaki hakların yeterince gözönüne alınması suretiyle yapılmalıdır.

7- Yukarıdaki 5.paragraf gereğince derlenen bilgiler düzenli bir şekilde Uluslararası Çalışma Bürosu'na bildirilmelidir.

8- En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması hakkındaki ulusal mevzuatın uygulanmasını gözetmek amacıyla üyeler, işveren ve işçi örgütleri ile görüş alışverişinde bulunduktan sonra, uygun ulusal mekanizmaları kurar veya belirlerler.

9- Üyeler, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması hakkındaki ulusal mevzuatın uygulanması konusunda sorumluluk taşıyan yetkili mercilerin birbirleriyle işbirliği yapmalarını ve faaliyetlerini koordine etmelerini güvence altına alır.

10- Ulusal hukuk veya mevzuat veya yetkili merci, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması hakkındaki ulusal mevzuata uymama halinde sorumlu tutulacak olan kişileri belirler.

11- Üyeler, ulusal hukukla uyumlu olduğu oranda, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması amaçlı uluslararası girişimleri acil bir konu olarak ve ;

(a) Uluslararası suç örgütlerine karışmış olanlar dahil, cezayı gerektiren eylemler hakkında bilgi toplamak ve bilgi alışverişinde bulunmak;

(b) Çocukların satılmasına ve çocuk ticaretine veya çocukların hukuka aykırı faaliyetler, fuhuş, pornografi üretimi veya pornografik gösteride bulunma amacıyla kullanılması, edindirilmesi veya sunulmasına karışmış olanlar tesbit ve takip etmek;

(c) Bu tür cezayı gerektiren fiilleri işleyenleri tescil etmek suretiyle katılımında bulunurlar.

12- Üyeler, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin aşağıdaki çeşitlerinin cezayı gerektiren fiil sayılmalarını sağlarlar:

(a) Çocukların satışı ve ticareti, borca karşılık ve toprağa bağlı olarak çalıştırılmaları gibi kölelik veya köleliğe benzer tüm uygulamalar ve çocukların silahlı çatışmada kullanılmak üzere zorla ya da zorunlu olarak askere alınmaları dahil olmak üzere zorla veya zorunlu olarak çalıştırılmaları;

(b) Çocuğun fahişelik, pornografi üretimi veya pornografik gösteri için kullanılması, edindirilmesi veya sunulması; ve

(c) Çocuğun hukuka aykırı eylemlerde, özellikle uluslararası anlaşmalarda tanımlanan uyuşturucu üretimi ve ticaretinde; veya ateşli silahların veya başkaca silahların hukuka aykırı olarak taşınması veya kullanılması ile bağlantılı faaliyetlerde kullanılması, edindirilmesi veya sunulması;

13- Üyeler, Sözleşmenin 3 (d) maddesinde anılan işlerden her birinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması hakkındaki ulusal mevzuatın ihlali halinde gerektiğinde cezai yaptırımlar dahil olmak üzere yaptırımlar uygulanmasını güvence altına alırlar.

14- Ülkeler, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması hakkındaki ulusal mevzuatın etkili biçimde uygulanmasını güvence altına almak amacıyla, gerektiğinde acilen başkaca hukuki, cezai veya idari yaptırımlar öngörürler; örneğin en kötü biçimlerde çocuk işçiliğinin yapıldığı işletmelerin özel olarak gözetlenmesi veya ihlalin devam etmesi halinde işletme ruhsatının geçici veya sürekli olarak geri alınması gibi.

15- En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması amaçlı diğer önlemler, aşağıdaki hususları kapsayabilir:

(a) Ulusal ve yerel siyasal önderler, parlamentolar ve yargı dahil kamuoyunun bilgilendirilmesi duyarlılığının artırılması ve harekete geçirilmesi;

(b) İşveren ve işçi örgütleri ile sivil toplum örgütlerinin katılımı ve eğitimi;

- (c) İlgili devlet görevlileri, özellikle müfettişler ve infaz görevlileri ve diğer ilgili uzmanlara uygun bir eğitim verilmesi;
- (d) En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması hakkındaki kendi ulusal mevzuatına göre bir üyenin cezayı gerektiren bu eylemler başka bir ülkede işlenmiş olsalar bile, kendi vatandaşlarını kendi ülkesinde cezai takibe tabi tutması;
- (e) Yargı usulünün ve idari usulün basitleştirilmesi ve bunların uygun ve sürekli hale getirilmesinin sağlanması;
- (f) Sözleşmenin amaçlarını özendirici girişimler yoluyla politika geliştirilmesinin yüreklendirilmesi;
- (g) Çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması konusundaki en iyi uygulamaların saptanması ve tanıtımı;
- (h) Çocuk işçiliği hakkındaki hukuki ve diğer düzenlemelerin çeşitli dillerde ve ağızlarında tanıtılması;
- (i) Sözleşme hükümlerinin ihlallerini hukuka uygun biçimde ifşa edenlerin ayrımcılığa ve misillemelere karşı korunmaları için özel şikayet usulleri ve düzenlemeler oluşturulması ile telefonla yardım hizmetleri veya temas noktaları ve ombudsmanlık kurulması;
- (j) Kız ve erkek çocukların gereksinmelerine yanıt vermek amacıyla eğitimin alt yapısının ve öğretmenlerin eğitiminin iyileştirilmesi için uygun önlemlerin alınmasının kabulü;
- (k) Mümkün olduğunca, ulusal eylem programlarında:
- ı- Sözleşme tarafından kapsanan şartlarda çalışan çocukların ailelerindeki yetişkinler ile anne ve babaları için istihdam yaratma ve meslek eğitim gereksinmelerinin; ve
- ıı- Bu şartlarda çalışan çocukların sorunları açısından anne ve babaların duyarlılaştırılmaları gereksinmesinin gözönüne alınması.
- 16- En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve etkili bir biçimde ortadan kaldırılması amacıyla üyeler arasında güçlendirilmiş bir işbirliği ve/veya yardımlaşma, ulusal çabaları tamamlamalı ve gerektiğinde, işveren ve işçi örgütleri istişarede bulunarak, geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Böyle bir uluslararası işbirliği ve/veya yardımlaşma;
- (a) Ulusal ve uluslararası programlar için kaynakların harekete geçirilmesini;
- (b) Karşılıklı hukuki yardımı;
- (c) Bilgi alışverişi dahil teknik yardımlaşmayı;
- (d) Sosyal ve ekonomik gelişme, yoksulluğu ortadan kaldırma programları ve evrensel eğitim için desteği içermelidir.

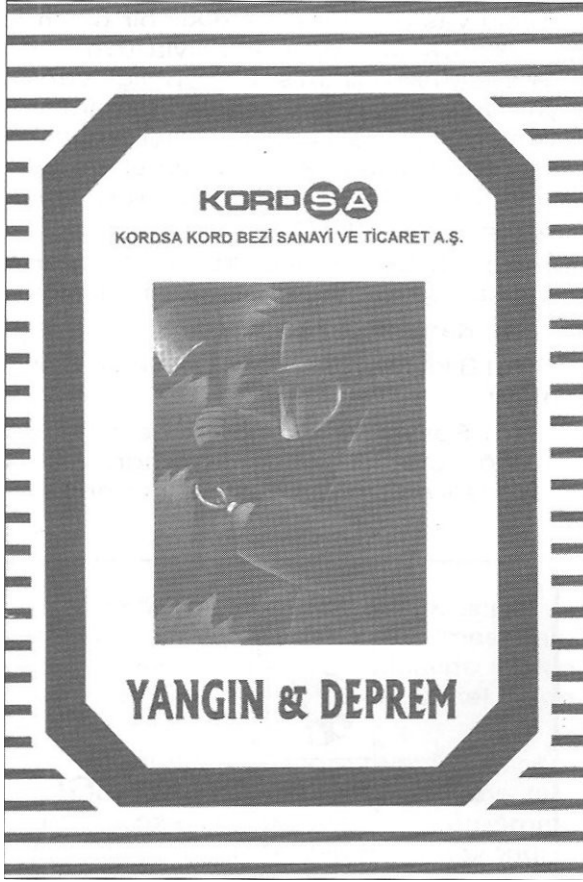
DÜŞÜNCE ATÖLYESİ

Konu : **Prof. Dr. Nusret H. Fişek * ve Bireyin Gücü**

Amaç : **"Bir Birey tek başına ne yapabilir ki?!"**

Katılımcılarla birlikte bir bireyin topluma katkısının ne olabileceğinin, hangi koşullara bağlı olarak çoğalabileceğinin tartışılması (Örnek olarak Prof. Dr. Nusret H. Fişek ve eylemi ele alınacaktır).

KİTAP TANITIMI

Yangın ve Deprem

Kim. Müh. Mustafa Taşyürek (İşçi Sağlığı İş Güvenliği Uzmanı)

KORDSA AŞ. tarafından Aralık 1996'da basılmıştır.

"Komşunun evi yanıyor, senin de hayatın tehlikede demektir."

Güneydoğu Marmara'da 1999 Büyük Depremi'nde bir çok komşunun evi yıkıldı, herkesin yaşamı tehlikeye girdi. Şimdi insanlar "Korku Çadırlarında. Evleri sağlam da olsa içine giremiyorlar.

"Araba devrildikten sonra yol gösteren çok olurmuş."

Ama KORDSA tarafından henüz 1996 yılında hazırlanan bu broşürde, araba devrilmeden ve devrilirken alınacak önlemler belirtilmiş. Hem kendi işçilerinin tümüne ve hem de bölgedeki eğitim etkinliklerinde bu broşürün yaygınca dağıtıldığını biliyoruz. Çünkü biz de dağıttık.

KORDSA için Mustafa Taşyürek tarafından hazırlanan broşürde, "Ülkemiz ve bölgemizin deprem kuşağı içerisinde olduğunu biliyoruz. Bu nedenle, depreme karşı önlemler almalıyız" denildikten sonra, şu sınıflama getirilmekte:

1. Deprem olmadan önce alınması gereken önlemler (Örneğin, dosya dolaplarını veya raflarını hem birbirine, hem de duvara emniyetli bir şekilde tespit edin. Özellikle çekmecelerin deprem anında açılarak

içindekilerin etrafa saçılmasını önlemek için kilitlerini kontrol edin.)

2. Acil kaçış yollarındaki tehlikeleri ortadan kaldırın (Örneğin, gerekli yerlere çıkış yönünü ve kapılarını gösteren fosforlu işaretler yerleştirin - deprem sırasında elektriklerin kesilmiş olması bu öneriyi ne denli anlamlı kıldı.)

3. Bina ve çevresinin krokisini herkesin görebileceği yerlere yerleştirin. (Örneğin, bu krokide, bina dışında önceden belirlenen deprem sonrası toplanma sahasının yerini belirtin.)

4. Deprem anında alınması gereken önlemler (Örneğin, eğer bina içindeyseniz, kesinlikle bina içinde ve bulunduğunuz yerde kalın. Pencere, raf veya benzeri ağır eşyalardan uzak durun. Bir masa veya sıranın altına gizlenin.)

5. Depremden hemen sonra alınması gereken önlemler (Örneğin, deprem geçtikten sonra binayı hemen terketmek güvenlik açısından zorunlu gözükmemektedir.)

6. Deprem bitince dikkat edilecek durumlar (Örneğin, kendinizi ve yanınızdakileri yaralanmalar açısından gözden geçirin, insanlar şoka girerek yarasını hissetmeyebilir. Bu nedenle iyiyim demesine bakmadan kontrol edin. Ağır yaralıları için tıbbi yardım çağırın.)

DEPREMİN PSİKOLOJİK SONUÇLARINI TANIMA VE HAFİFLETME

Türk Psikologlar Derneği* Deprem Özel Çalışma Grubu

T.C. Başbakanlık Güvenlik İşleri Başkanlığı Koordinasyonu ve Desteği ile 1999 yılında basılmıştır.

"Şiddetli depremden hemen sonra, tipi olarak bir şok tepkisi içine girebilirsiniz. Hatta bazı insanlarda şok o derece ağırdır ki, yüz ifadeleri olaydan hiç etkilenmemiş gibi donuklaşsın Bu durum aslında yoğun ızdıraba karşı vücudunuzun verdiği normal bir tepkidir. Bir süre için kendinizi uyuşmuş, yaşamdan kopmuş gibi hissedebilirsiniz. Hatta olayın hiç olmadığını düşünebilirsiniz."

**DEPREMİN PSİKOLOJİK
SONUÇLARINI
TANIMA VE HAFİFLETME**

Türk Psikologlar Derneği*
Deprem Özel Çalışma Grubu

T.C.
Başbakanlık Güvenlik İşleri Başkanlığı
Koordinasyonu ve Desteği ile Basılmıştır.

* Türk Psikologlar Derneği Bakanlar Kurulunun 97/10448 sayılı ve 19/12/1997 tarihli kararı ile "Kamu Yararına Çalışan Dernek" statüsünü kazanmıştır.

Adres: Meşrutiyet Cad. 22/12 06640 Kızılay- Ankara
Tel: 0312 425 67 65 Fax: 0312 417 40 59
e-posta: bilgi@psikolog.org.tr
web sitesi: www.psikolog.org.tr

Türk Psikologlar Derneği, depremden hemen sonra çıkardığı bu broşürle, toplumu uyarıcı görevini yerine getiriyor.

Broşür dört sorunun yanıtlarını bize anlatıyor:

1. Deprem psikolojik etkileri ile nasıl başa çıkılır? (Örneğin, başka insanlarla sık sık konuşmanızın, duygularınızı paylaşmanızın size yararı olacaktır, çekinmeyin.)
2. Afetzedelerin karşılaşabilecekleri psikolojik sorunlar ve bunlara karşı alabilecekleri önlemler nelerdir? (Örneğin, fiziksel olarak, gerginlik, yorgunluk, uyuma güçlüğü, bedensel ağrı ve acılar, kalp atışlarında düzensizlik, bulantı, iştah artması ya da azalması, ani irkilmeler, tedirginlik vb. belirtiler içinde olabilirsiniz. (...) Yeni koşullara uyum için, "Korununuz + Harekete Geçiniz + Temas Kurunuz + En Yakın Yardım Kuruluşuna Başvurunuz".
3. Çocukların deprem felaketiyle başa çıkmalarına nasıl yardım edebilirsiniz? (Örneğin, çocuğun depremden nasıl etkilendiği onun yaşı ile de bağlantılıdır. Henüz okul çağına gelmemiş çocuklar, olan biteni anlamada ve yaşadıkları duyguları dile getirmekten güçlük çekerler. Hissettiklerini konuşarak paylaşamadıkları için de olaydan daha fazla etkilenirler. (...) Çocukları yaşanan olaylar hakkında bilgilendirmenin büyük yararı vardır; onlara destek olmak, aile ve akrabaların felaket sonrasındaki yaraları sarma çalışmalarında onlara görev vermek, aile ve akrabaların birarada oldukları duygusunu yaşamalarına da katkıda bulunur. Bu zorlukları birlikte

aşabilmek, deprem felaketinden çok sonraları bile sürebilecek ve aile bağlarını güçlendirecek bir "birlik beraberlik" duygusu yaşatacaktır.

4. Çocukların ölümü kabul etmelerine nasıl yardımcı olabilirsiniz? (Örneğin, ailenin bir üyesi öldüğünde, tüm çocuklar şöyle ya da böyle bundan etkilenir ve yetişkinlerden farklı davranırlar. Yaşı çok küçük olan çocuklar ölümü anlamakta zorlanabilirler. Sevdiği birini kaybeden bir çocuğun kendini güvende hissetmesi ancak ailedeki en yakın üyelerden gelecek sevgi ve şefkatle mümkündür.)